

Senegal – zimoviště čápů černých z České republiky

František Pojer

Povodí řeky Falémé, východní Senegal, vesnička Djakhaling, 20. října 1995 – expedice Českého rozhlasu naplnila hlavní cíl projektu Africká odysea, krok za krokem sledovala cestu čápa černého z hnízdiště v Brdech v České republice až do zimoviště v západní Africe. Poprvé tak byla s využitím satelitní

telemetrie sledována ptačí migrace a zároveň bylo dokumentováno chování, místa zastávek a mnoho dalších aspektů průběhu tahu ptáků, protože expedice doprovázela čápci Kristýnu po zemi v automobilech a na mnoha místech cesty ji zastihla při krmení, odpočinku i při delších pauzách v migraci.

Právě východní Senegal v blízkosti národního parku Niokolo Koba (více než 600 km východně od hlavního města Dakaru) se stal místem zimování této čápace ještě v následujících třech zimách až do brzkého jara 1999, kdy v zimovišti zahynula, s největší pravděpodobností byla zabita nějakou drobnou šelmou.

Potvrzení zimoviště našich čápů černých a čápace Kristýny (a jeho každoroční opakování) v západní Africe pomocí satelitní telemetrie bylo významným vědeckým příspěvkem projektu Africká odysea. Čápace zde strávila čtyři zimní období prakticky na „stejně palmě“ (Bobek *et al.* 2008), pouze při velkém suchu koncem února 1996 se posunula o téměř 1 800 km k jihovýchodu do národního parku Comoé v Pobřeží slonoviny (Cote d'Ivoire).

Na další podobné zjištění jsme si museli počkat až do ledna 2012, kdy byl v Senegalu přímo v národním parku Niokolo Koba na řece Gambii zastížen kroužkovaný čáp, vypuštěný v létě 2009 po odchovu mláďat z pokáceného hnízda v záchranné stanici na Benešovsku (Pokorná 2013). Byl identifikován podle plastového kroužku s unikátním kódem. A nebyl sám, na stejném místě byl předchozí den pozorován i mladý čáp černý z Německa. Čápi černí zimují jednotlivě nebo v malých skupinách na různých místech Senegalu. Naši další ptáci byli zastíženi v okolí města Kaolack (asi 150 km východně od Dakaru, viz mapka

u předchozího článku) také o rok později v lednu 2013; jeden pocházel stejně jako čápace Kristýna z brdských lesů, druhý byl označený v národní přírodní rezervaci Voděradské bučiny, oba kroužkovaní jako mláďata na hnízdě v roce 2011. A navíc stejný jedinec z Brd byl v okolí Kaolacku u řeky Saloum pozorován i o rok později v lednu 2014, což dokládá věrnost místu zimování, podobně jako tomu bylo u Kristýny. Dále pak v polovině prosince 2014 bylo pozorováno u Kaolacku dokonce hejno 35 čápů černých, kde byli identifikováni dva naši ptáci ze středních Čech a jeden z Lucemburska. Celkem tedy bylo v letech 2012–14 pozorováno 5 různých jedinců z ČR. Vzdušnou čarou jsou zimoviště vzdálena asi 4 800–4 900 km od hnízdišť; skutečné migrační trasy jsou samozřejmě delší, u čápace Kristýny mapované satelitem byly dlouhé asi 6 300 km. V západní Africe, konkrétně v Senegalu, jistě zimuje více čápů táhnoucích z hnízdišť v Čechách a v západní Evropě jihozápadním směrem přes Gibraltar, ale chybějí pozorovatelé a kvalitní vybavení. Proto ani příliš nepřekvapí – a je to spíše příznačné – že všechna uvedená pozorování provedli turisté, ornitologové z Francie a ze Španělska, kteří navštívili Senegal. Zároveň jsou to jediná

pozorování našich značených čápů v celé Africe (z Evropy a Izraele máme nyní již asi dva tisíce záznamů).

V okolí Kaolacku jsme v lednu 2013 s kolegou J. Plesníkem a dalšími účastníky semináře k akčnímu plánu západního poddruhu antilopy Derbyho (Hejcmanová *et al.* 2015, viz str. 44) pozorovali v místní savaně několik čápů černých ve společnosti čápů bílých a později v NP Niokolo Koba i jednoho ptáka na stejném místě u řeky Gambie, jako v roce 2012 španělský ornitolog.

Pohled na řeku v NP Niokolo Koba, kde byl pozorován v roce 2012 čáp černý z Benešovska. Foto: autor

Zdroje

- Bobek M., Hampel R., Peške L., Pojer F., Šimek J. & Bureš S. (2008): African Odyssey project – satellite tracking of black storks *Ciconia nigra* breeding at a migratory divide. *J. Avian Biology* 39: 500–506.
- Pokorná Z. (2013): Monitoring živočichů vypuštěných ze záchranných stanic. *Ochrana přírody* 68(1): 23–25.